

Belangstelling voor hoger onderwijs neemt fors toe

Dick Takkenberg

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 2006.
Bronvermelding is verplicht. Verveelvoudiging voor eigen gebruik of intern gebruik is toegestaan.

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2004–2005	= 2004 tot en met 2005
2004/2005	= het gemiddelde over de jaren 2004 tot en met 2005
2004/'05	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz. beginnend in 2004 en eindigend in 2005
2002/'03–2004/'05	= boekjaar enz., 2002/'03 tot en met 2004/'05

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.

Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Toename aantal ingeschrevenen hoger onderwijs

Het aantal ingeschreven studenten in het hoger onderwijs is in het afgelopen decennium fors toegenomen. In het studiejaar 2004/05 waren er 22 procent meer studenten ingeschreven dan in 1995/96. Dat is een forse stijging, die nog sterker had kunnen zijn als niet tegelijkertijd de bevolking in de voor het hoger onderwijs relevante leeftijdsgroepen was afgenomen. Bij een gelijk gebleven bevolking namelijk zou het aantal studenten met maar liefst 33 procent zijn gegroeid.

De toename van de deelname aan het hoger onderwijs is de resultante van de mutatie van het deelnamepercentage aan het hoger onderwijs en de bevolkingsmutatie¹⁾. De invloed van demografische verandering tussen bijvoorbeeld 1995 en 2004 wordt berekend door de deelnamepercentages (per leeftijdjaar de studenten gedeeld door bevolking) constant te houden. De deelnamepercentages van studiejaar 1995/96 worden dus toegepast op de bevolkingsaantallen van studiejaar 2004/05. De invloed van het groeiende deelnamepercentage wordt berekend door net te doen alsof de bevolking gelijk blijft: dus door de deelnamepercentages van studiejaar 2004/05 toe te passen op de bevolkingsaantallen van tien jaar eerder.

Eerstejaars hoger onderwijs en bevolking, 17–26 jaar (schooljaar 2004/05 en bevolking op 1 januari 2005)

	Eerstejaars		Bevolking
	abs.	% v.d. bevolking	abs.
17 jaar	12 090	6,1	196 610
18 jaar	29 130	14,8	196 830
19 jaar	21 200	11,0	193 530
20 jaar	14 150	7,4	191 740
21 jaar	10 060	5,4	188 020
22 jaar	5 850	3,1	190 900
23 jaar	3 570	1,8	197 480
24 jaar	2 440	1,2	201 210
25 jaar	1 610	0,8	196 030
26 jaar	1 210	0,6	198 200
17–26 jaar		52,0	

Bron: CBS.

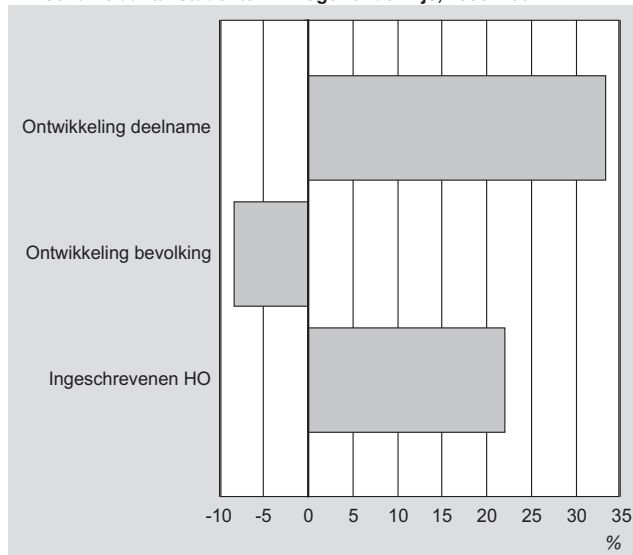
Eerstejaarsratio

Een andere manier om de toenemende populariteit van het hoger onderwijs te illustreren is de eerstejaarsratio. In 2004 was de zogeheten eerstejaarsratio van het hoger onderwijs voor jongeren van 17 tot en met 26 jaar maar liefst 52 procent. Dat wil zeggen dat ruim de helft van de 17-jarigen in 2004 voordat ze 27 jaar zijn, zullen beginnen aan een studie in het hoger onderwijs.

De eerstejaarsratio is een complex begrip. Het geeft aan welk deel van de jongeren in een bepaalde leeftijdscategorie naar het hoger onderwijs zal gaan. Het is een cumulatief cijfer over een reeks van jaren, maar het is gebaseerd op de waarneming in één bepaald (verslag)jaar. De eerstejaarsratio is dus als het ware gebaseerd op een fictief cohort. In plaats van het cohort 17-jarigen tien jaar te volgen en in elk jaar van die periode het percentage eerstejaars van dat cohort te berekenen, worden op een vast moment de eerstejaarspercentages van 17 tot en met 26-jarigen berekend. De veronderstelling is dat de 17–26-jarigen in hetzelfde jaar geboren zijn.

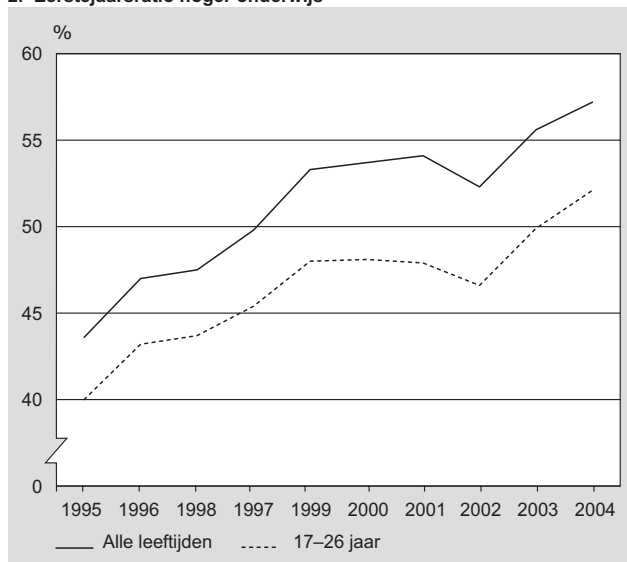
Bijvoorbeeld in oktober 2004 ging 6 procent van de 17-jarigen voor het eerst naar het hoger onderwijs, 15 procent van de 18-jarigen, 11 procent van de 19-jarigen, 7 procent van de 20-jarigen, enzovoort. Door deze percentages op te tellen wordt een eerstejaarsratio gevonden van 52 procent. Het optellen van de percen-

1. Toename aantal studenten in hoger onderwijs, 1995–2004

Bron: CBS.

2. Eerstejaarsratio hoger onderwijs

Bron: CBS.

tages van diverse leeftijden kan, omdat inschrijving als eerstejaars in het hoger onderwijs een gebeurtenis is die maar één keer in het leven voorkomt (de 19-jarige eerstejaars kan niet als 17-jarige ook al eens eerstejaars zijn geweest).

Wanneer het aantal eerstejaars van 17–26 jaar (in 2004/05 meer dan 100 duizend) wordt gedeeld door de totale omvang van de bevolking in die leeftijdsgroep wordt een percentage verkregen dat tien keer kleiner is dan de eerstejaarsratio. Dat komt doordat gedeeld wordt door tienmaal de gemiddelde omvang van een bevolkingscohort. De noemer van deze ratio is dus enorm groot (bijna 2 miljoen personen).

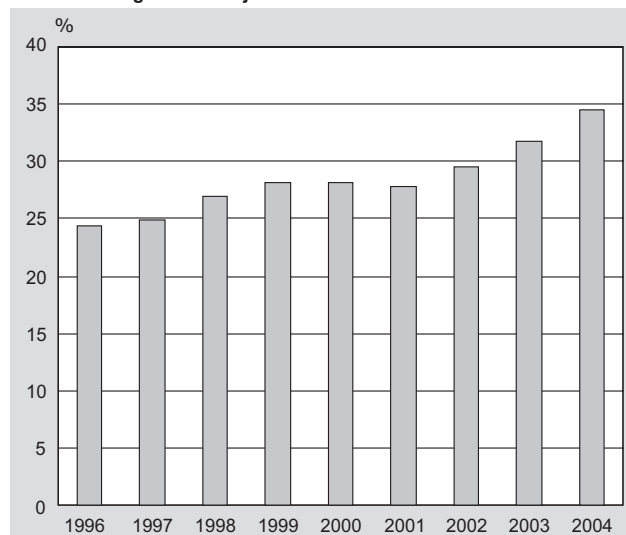
Het percentage 17–26-jarige eerstejaars op de bevolking van 17–26 jaar geeft weer welk deel van de bevolking in een bepaalde leeftijdscategorie in het studiejaar 2004/05 aan het hoger onderwijs begint. Dat is anders dan de eerstejaarsratio weergeeft. Die geeft namelijk weer welk deel van bijvoorbeeld 17-jarigen in hun verdere leven aan een studie in het hoger onderwijs zal beginnen. Beide ratio's gaan uit van het aantal eerstejaars op een bepaald moment. En in beide gevallen wordt gedeeld door de bevolking. Maar de eerstejaarsratio is een cumulatief periodecijfer dat een kunstmatig beeld geeft over een reeks van jaren.

Studierendement niet erg hoog

Er komen weliswaar steeds meer studenten, maar die verlaten lang niet altijd met een diploma het hoger onderwijs. Het rendement in het hoger onderwijs is betrekkelijk laag. In het hbo heeft na vijf jaar studie slechts 56 procent van de studenten een diploma. Twee jaar later heeft nog steeds slechts 65 procent van de studenten een diploma. Universitaire studies duren in de regel wat langer, maar ook daar is het rendement laag: na zes jaar studie heeft 41 procent van de studenten een einddiploma (doctoraal) en na acht jaar nog steeds maar 58 procent. De rendementscijfers hebben betrekking op studenten die zijn gestart in respectievelijk 1997 (hbo) en 1996 (wo). Het effect van de groeiende aantrekkingskracht van het hoger onderwijs op het opleidingsniveau van de bevolking wordt dus enigszins gedempt door lange studieduur en hoge uitval.

Toch neemt het opleidingsniveau van de bevolking substantieel toe. In 1996 had 24 procent van de bevolking van 25–34 jaar een diploma van het hoger onderwijs op zak. Dat was in 2004 toegenomen tot 34 procent. Vooral tussen 2001 en 2004 is er een sterke toename te constateren. Het lijkt erop dat dat het gevolg is van de sterke groei van de eerstejaarsratio van het hoger onderwijs in de periode 1995–1999 (figuur 1). Wanneer deze conclusie geldig is, zou in 2009 weer een forse toename van het opleidingsniveau te verwachten zijn als gevolg van de toename van de eerstejaarsratio sinds 2002.

3. Aandeel personen met afgeronde opleiding hoger onderwijs in bevolking van 25–34 jaar

Bron: CBS.

Noot in de tekst

- ¹⁾ Naast het effect van de ontwikkeling van de deelname en het effect van de bevolkingsontwikkeling is er een klein interactie-effect tussen beide. Er kan daarom een klein verschil zijn tussen de optelling van de effecten en de totale mutatie van het aantal ingeschrevenen.